

Parlamentul
Republicii Moldova

VO nr. 1

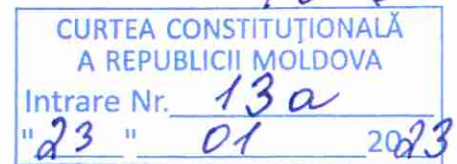
23 ianuarie 2022

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(l) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

pentru controlul constituționalității articolului 13 din Legea nr. 357 din 22 decembrie 2022 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 și articolului 13 din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii

La 22 decembrie 2022, prin Legea nr.357 a bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023, a fost modificat art.13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, cu prevederea potrivit căreia:

„în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăși creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 față de anul 2021 și se va aplica doar acelei părți din pensie care nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.”

Norma criticată este în vigoare la data depunerii prezentei sesizări.

Totodată, ținem să menționăm că, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că, potrivit normelor de tehnică legislativă, dispozițiile de modificare și de completare a unui act legislativ se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta.

Prin urmare, vom formula criticile de neconstituționale inclusiv în privința articolului 13 Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

Subliniem faptul că, pînă la operarea modificărilor criticate în prezenta sesizare, articolul 13 din legea nr.156/1998 prevedea că:

„(1) Pensiile se indexează anual la 1 aprilie.

(2) Coeficientul de **indexare constituie rata inflației** la sfârșitul anului precedent, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabilește de către Guvern.

[...]”

De menționat că formula prevăzută la articolul Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, implică o indexare anuală a pensiei în valoare de 33,8%. Concomitent, transpunerea prevederilor statuate la articolul 13 din Legea nr. 357 a bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 implică o rată diminuată în valoare de 14,4%. La fel, prevederile enunțate din Legea nr. 357/2022 implică o plafonare a valorii pensiei asupra căreia se aplică indexarea, care nu va depăși salariul mediu pe economie sau 11700 lei. În acest sens, calculele preliminare relevă că prin aplicarea normei derogatorii prevăzute la articolul 13 din Legea nr. 357 a bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023, statul ar urma să economisească cca 3,7 miliarde lei.

Or, prin esența lor reglementările respective **reduc cuantumul** indexării pensiilor și respectiv **speranța legitimă la obținerea unui venit**. De altfel, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a statuat că există o diferență între simpla speranță a restituirii, oricât de înțeles ar fi această speranță, și **așteptarea legitimă**, care trebuie să aibă un caracter mai concret decât cel al unei simple speranțe și să se întemeieze pe o dispoziție legală sau pe un act juridic, precum o hotărâre judecătorească [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe (dec.) (MC)*, pct. 73; *Von Maltzan și alții împotriva Germaniei (dec.) (MC)*, pct. 112].

În lumina dezideratului constituțional statuat în art. 47 al Constituției Republicii Moldova, statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Or, acest principiu după cum este comentat doctrinar - stabilește că dezvoltarea omului liber nu este problema lui personală sau a familiei lui, ci o componentă esențială a politicii de stat.

Suplimentar, aceste principii și-au regăsit consacrară într-un șir de acte internaționale, și anume art. 22 și art. 25 alin. (1) al Declarației Universale a Drepturilor Omului, art. 12 al Cartei Sociale Europene Revizuite, art. 9 și art. 11 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale, art. 26 al Convenției privind Drepturile Copilului etc.

Prin urmare, deși protecția socială cunoaște două forme de organizare: asigurarea socială și asistența socială, obiectul prezentei spețe îl formează raporturile juridice de asigurare socială, care presupun acordarea prestațiilor din cadrul bugetului asigurărilor sociale de stat persoanelor aflate într-o situație de risc social, care anterior au achitat contribuții de asigurări sociale de stat.

În acest sens, pe bună dreptate, a statuat Înalta Curte în Hotărârea nr. 27 din 18 mai 1999, că asigurările sociale de stat reprezintă un sistem organizatorico-juridic de asistență socială în limitele căruia cetățenii își exercită dreptul la pensie. Acest drept se află în dependență directă de caracterul activității social-utile a cetățenilor și se exercită, în conformitate cu legislația, prin sistemul public de asigurări contra riscurilor sociale reprezentate de pierderea capacității de muncă sau de pierderea susținătorului.

Însă, statul urmărind asigurarea unui nivel de trai decent pentru diferitele categorii ale populației, reiese din condițiile economice existente și stabilește mecanisme, care să asigure măsuri de protecție socială reală. Or, mecanismele economice aplicate, conform prevederilor Constituției se stabilesc doar prin lege.

În realizarea politicii din domeniul asigurărilor sociale de stat, legiuitorul, în limitele atribuțiilor ce-i revin, este în drept să opteze pentru diverse soluții de reglementare și concretizare a conținutului drepturilor sociale și economice, însă el este obligat, potrivit art. 16 din Constituție, să respecte principiile echității sociale și egalității, care, în societatea modernă, reprezintă valori supreme.

Pe bună dreptate, a statuat Înalta Curte în Hotărârea nr.9 din 30 martie 2004, că la determinarea temeiurilor juridice, a condițiilor de stabilire și plată a pensiilor, a modalităților de calculare a cuantumului pensiei, legiuitorul are obligația de a ține cont de faptul că asigurările sociale stabilite anterior nu pot fi anulate fără a fi substituite prin măsuri echivalente. Noile prevederi legale se vor aplica numai pentru viitor și numai față de persoanele care au solicitat acordarea pensiei după intrarea acestora în vigoare, **fără a se aduce atingere drepturilor de pensie stabilite anterior.**

Subsidiar, în Hotărârea nr. 5 din 10 aprilie 2012, Înalta Curte a statuat că implementarea prevederilor legale nu poate fi în conflict cu principiile constituționale, astfel încât normele legale relevante nu pot nega și nici stinge drepturile sociale garantate constituțional. Totodată, notînd că, la punerea în aplicare a dispozițiilor constituționale ce garantează drepturile sociale, legiuitorul trebuie să respecte articolul 54 alin. (4) din Constituție, care prevede că, la angajarea dispozițiilor referitoare la restrîngerea drepturilor și a libertăților fundamentale, existența și substanța acestor drepturi și libertăți trebuie să fie păstrată.

Punînd în sarcina statului obligația de a lua măsuri în vederea garantării unui nivel de trai decent cetățenilor săi, legiuitorul constituant a consfințit dreptul lor la condiții normale de viață, care să le asigure sănătatea și bunăstarea, precum și serviciile sociale necesare.

Însă, în exercițiul ajustării legislației ce reglementează sistemul asigurărilor sociale legiuitorul urmează să țină cont de vasta jurisprudență a Înaltei Curți (hotărîrile nr.9 din 3 martie 1997, nr.38 din 15 decembrie 1998, nr.19 din 29 aprilie 1999, nr.27 din 18 mai 1999 nr.58 din 9 noiembrie 1999, nr.4 din 27 ianuarie

2000, nr.46 din 25 octombrie 2001), prin care Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra constituționalității actelor legislative ce reglementează problema pensiilor.

Cu referire la incidența art.46 din Constituție, Legea Supremă consacră principiile fundamentale privind proprietatea, stabilind că aceasta este publică și privată, iar în cuprinsul art. 127 descrie mai amănunțit aspectele legate de proprietatea publică și de participarea statului la administrarea proprietății. În constituții este consacrată, de obicei, proprietatea privată, adică proprietatea care asigură necesitățile vitale ale omului, avându-le în vedere importanța deosebită a proprietății private și pornind de la faptul că a fost supusă multor abuzuri, exproprieri ilegale și a constituit temeiul unor persecuții sau condamnări penale. Constituția Republicii Moldova consacră expres, într-un articol aparte, dreptul la proprietate privată și protecția acesteia. Acest drept și protecția proprietății sunt considerate drepturi fundamentale ale omului și sunt incluse în actele internaționale relevante în domeniu.

Totodată, articolul 47 din Legea Supremă prevede că statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Acest articol conferă valoare constituțională unuia dintre principiile de bază ale statului democratic. Acest principiu stabilește că dezvoltarea omului liber nu este problema lui personală sau a familiei lui, ci o componentă esențială a politicii de stat. Anume realizările în domeniul protecției și politicii sociale indică nivelul de dezvoltare și prosperitate a statului. Numai dacă există succese în domeniul protecției sociale, se poate spune că statul își realizează obligația constituțională de a apăra drepturile și libertățile omului, de a crea condiții materiale, politice, juridice și de alt gen pentru exercitarea drepturilor și libertăților, pentru implementarea lor în viață.

Asistența și protecția socială într-o societate este un domeniu care reunește interesele vitale ale cetățenilor, relațiile de proprietate, metodele legale și mijloacele de reglementare, politica socială a statului și drepturile social-economice ale cetățeanului. Obiectivul asistenței și protecției sociale este de a răspunde nevoilor de trai ale persoanelor în vârstă și celor cu handicap. Caracteristicile asistenței sociale cuprind: motive obiective ce necesită mecanisme specifice de protecție socială a cetățenilor, care vizează menținerea sau asigurarea unui anumit nivel de trai (în caz de boală, bătrânețe,

invaliditate, șomaj etc.); fonduri speciale, ca sursă pentru asistența socială; modalități speciale de a oferi mijloace de trai; stipularea în legislație a modalităților de acordare a asistenței sociale.

Prevederile constituționale din art. 47 urmează a fi interpretate și aplicate prin prisma prevederilor tratatelor internaționale menționate, așa cum prevede art. 4 din Constituție. Inclusiv relativ recent în categoria drepturilor și libertăților fundamentale, dreptul la asistență și protecție socială este cunoscut și sub alte denumiri: dreptul la un nivel de trai decent; dreptul la condiții satisfăcătoare de trai; dreptul la un nivel de viață suficient etc.

În Hotărârea nr.58 din 09 noiembrie 1999, Înalta Curte a statuat că prin obligația statului de a lua măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, legiuitorul constituant a consfințit dreptul cetățeanului la condiții normale de viață. Acest drept prevede ameliorarea continuă a condițiilor de existență, inclusiv asigurarea dreptului la hrană, îmbrăcăminte și locuință satisfăcătoare. Totodată, traiul decent se realizează prioritar prin munca cetățeanului și a familiei sale, iar statul, la rândul său, trebuie să contribuie efectiv la ameliorarea condițiilor de viață ale cetățenilor pentru a se alinia standardelor general recunoscute.

O statuare similară o regăsim și în Decizia nr.765 din 2011 a Curții Constituționale a României, „Caracteristic tuturor acestor drepturi ale cetățenilor și obligații corelative ale statului este faptul că, în măsura în care nu sunt nominalizate expres de Constituție, legiuitorul este liber să aleagă, în funcție de politica statului, de resursele financiare, de prioritatea obiectivelor urmărite și de necesitatea îndeplinirii și a altor obligații ale statului consacrate deopotrivă la nivel constituțional, care sunt măsurile prin care va asigura cetățenilor un nivel de trai decent și să stabilească condițiile și limitele acordării lor. De asemenea, va putea dispune modificarea sau chiar încetarea acordării măsurilor de protecție socială luate, fără a fi necesar să se supună condițiilor art. 53 din Constituție, întrucât acest text constituțional privește numai drepturile consacrate de Legea fundamentală, iar nu și cele stabilite prin legi.”

Curtea consideră însă că, deși legiuitorul dispune de libertatea alegerii mijloacelor prin care să realizeze protecția socială a cetățenilor, respectarea obligației de a asigura un nivel de trai decent trebuie avută în vedere în mod independent, urmărindu-se în ultimă instanță nu numai modalitatea prin care statul realizează această obligație, ci și

modul în care cetățenii reușesc să își satisfacă nevoile de trai într-un anumit moment, în funcție de resursele de care dispun.

Complementar, cu referire la incidența articolului 23 din Constituție, subliniem faptul că potrivit art.1 alin.(3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept și democratic, iar în jurisprudența sa constantă Curtea Constituțională reiterează importanța principiului statului de drept pentru o societate democratică.

Or, norma contestată conține prevederi contrare tehnicii legislative, contrare condițiilor de calitate a legii, motiv pentru care contravin art.32 din Constituție.

Curtea a reamintit că preeminența dreptului presupune, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de către Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară. 2011, § 41).

Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa că expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i.e. ca aceasta să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena v. Cehia [MC]*, 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania [MC]*, 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, Curtea notează că și articolul 23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (*Del Rio Prada v. Spania [MC]*, 21 octombrie 2013, §§ 92, 93). Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele în schimbare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Kokkinakis v. Grecia*, 25 mai 1993, § 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu exigențele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, §§ 96–104).

De asemenea, pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, § 66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea

discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (*HCC nr.28 din 23 noiembrie 2015, § 61*).

Curtea Constituțională a reținut constant că principiul legalității și al certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie protecție împotriva arbitrarului. Or, asigurarea respectivelor principii obligă statul să legifereze într-o manieră clară și previzibilă normele de drept adoptate.

Așa dar, adoptarea de către legiuitor a actelor legislative accesibile, previzibile și clare se impune prin pisma art.23 alin. (2) din Legea supremă.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23 noiembrie 2010, a fost statuat că pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

Necesitatea examinării calității legii de către autoritățile publice ale Republicii Moldova a fost evidențiată și în jurisprudența CtEDO pe mai multe cauze (*Busuioc v. Moldova, Guțu v. Moldova*).

Astfel, în cauza *Guțu v. Moldova*, (*Guțu v. Moldova nr.20289/02, 7 iunie 2007*): “...expresia “prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (*a se vedea Halford v. the United Kingdom, Reports 1997-III, p.1017, §49*).

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 27 septembrie 2016, a fost statuat cu titlu de principiu că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure.

De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta

comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

Respectiva velenie juridică s-a realizat prin fentarea Constituției pe dimensiunea egalității în drepturi și a calității legii, precum și cu ignorarea regulilor tehnicii legislative, fapt care afectează principiul legalității.

Noțiunea de „lege” poate cuprinde surse de drept ca legislația primară ori delegată a unui stat, precum și hotărârile judecătorești (*Kafkaris v. Cipru, hotărârea Marii Camere din 12 februarie 2008, §§ 118-121*). Ea nu include „practicile statale” neconforme cu dreptul scris al statelor ori cu hotărârile judecătorești și cu obligațiile internaționale ale statelor în materie de drepturi ale omului (*Streletz, Kessler și Krenz v. Germania, hotărârea Marii Camere din 22 martie 2001, § 91*).

Pentru a se stabili caracterul de „lege” în înțelesul Convenției și al Constituției, al unei norme de drept, trebuie efectuat un test al „suficienței” acesteia pentru a se verifica dacă norma de drept este accesibilă, clară, previzibilă și dacă oferă garanții împotriva abuzurilor.

Condiția accesibilității impune ca textele de lege să poată fi accesate de către reclamant (*Silver și alții v. Regatul Unit, hotărârea din 25 martie 1983, §§ 87-88*). Dacă se invocă texte sau reguli care suplimentează limbajul vast al unei norme primare și publice, atunci și acestea trebuie să poată fi accesate de către reclamant.

Condiția preciziei suficiente sau a previzibilității presupune existența unor norme de drept detaliate în privința subiectului tratat (*Kruslin v. Franța, hotărârea din 24 aprilie 1990, § 27*). Ea impune o analiză mai riguroasă a normei de drept. Curtea Europeană a statuat că nivelul de precizie al legislației interne „depinde într-o măsură considerabilă de conținutul actului normativ avut în vedere, domeniul pe care este menit să-l acopere, numărul și statutul celor cărora le este adresat” (*Chorherr v. Austria, hotărârea din 25 august 1993, § 25*).

Testul preciziei legii impune ca în situațiile în care legea conferă o anumită marjă de discreție, ea să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (*Silver și alții v. Regatul Unit (§ 80)*). În *Al-Nashif v. Bulgaria* (hotărârea din 20 iunie 2002, §§ 119-123) – un caz care a vizat expulzarea unei persoane din motive de securitate națională –, Curtea Europeană a statuat că „legea trebuie să indice cu suficientă claritate marja de discreție care este conferită autorităților competente și maniera exercitării acesteia, având în

vedere scopul legitim al măsurii în cauză, pentru a acorda persoanelor protecția adecvată împotriva ingerințelor arbitrare”.

Cadrul normativ pertinent

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 5

Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 54.

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Cadrul normativ internațional

- Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și anume art. 1 referitor la proprietate;

- Declarația Universală a Drepturilor Omului, și anume art. 17 cu privire la dreptul de proprietate, art. 23 pct. 3 cu privire la dreptul la o retribuție echitabilă și la protecție socială și art. 25 pct. 1 privind dreptul la un nivel de trai decent;

- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, și anume art. 1 privind demnitatea umană, art. 17 alin. (1) privind dreptul de proprietate, art. 25 privind drepturile persoanelor în vârstă, art. 34 alin. (1) privind securitatea socială și asistența socială și art. 52 alin. (1) privind întinderea și interpretarea drepturilor și principiilor.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare celor expuse. în conformitate cu prevederile art.1, 5, 7, 23, 46 și 47 din Constituția Republicii Moldova. art.4 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. art. 4, 38, 39 din Codul Jurisdicției Constituționale.

Solicit Înaltei Curți:

1. Admiterea spre examinare a prezentei sesizări;
2. Exercițarea controlului constituționalității și declararea drept neconstituțională a prevederilor articolului 13 din Legea nr. 357 din 22 decembrie 2022 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 și articolului 13 din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind

sistemul public de pensii.

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

VI - LISTA DOCUMENTELOR

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declarăm pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

23 ianuarie 2023

Odnostalco V.
Alele Miteanu
Adrian Lebedinsechi
Petru Burduja
Grigore Novac
DAROVANNAIA ALLA